

Romantik ilişkilerde başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilmeye ilişkin zorlayıcı yaşantıları tetikleyen hikâyeler

Gamze Şen¹

Anahtar kelimeler

Bilişsel Kişilerarası Model, başarısızlık, terk edilme, reddedilme, eleştirilme

Keywords

Cognitive Interpersonal Model, failure, abandonment, rejection, criticism

Öz

Kişilerarası Döngü Modeli son yıllarda kişilerarası eğilimleri kavramsallaştırmak, düzenlemek ve değerlendirmek için güçlü bir araç hâline gelmiştir. Buna göre, kişilerarası döngüsel model, ilişkilerin doğasına yönelik kuramsal bir zemin oluşturmayı ve bu yolla 'ben' ve 'diğeri' ilişkilerine ilişkin bir kavrayış sunmayı kolaylaştırmaktadır. Mevcut çalışmanın iki temel amacından ilki, zorlayıcı yaşam olayları olarak tanımladığımız dört temaya (başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme) ilişkin geçerli ve güvenilir hikâyeler oluşturmaktır. İkincisi ise bu hikâyelerin kişilerarası ilişkilerde, Kutuplu Döngü Modeli temel alınarak, kuramsal çerçevede inceleyebilir bir örneğini sunmaktır. Bu amaca uygun olarak iki ayrı örneklem tanımlanmıştır. İlkinde, yaşları 18-35 arasında değişen toplamda 40 kişiden (yaş: $Ort. = 25.46$, $SS = 1.66$) alınan başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilmeye yönelik örnek durumlardan esinlenilerek on iki hikâye oluşturulmuştur. Hikâyelerin hedef temayı temsil etme düzeyi klinik psikoloji alanında uzman üç yargıcı ve on değerlendirici tarafından incelenmiştir. Bu aşamada hikâyelerin etkililiğini test etmek amacıyla, Kişilerarası Şemalar konusunda kuramsal bilgiye sahip beş yargıcı bulunmuştur. İkinci olarak, hikâyelere verilen yanıtların Kiesler'in (1983) Kutuplu Döngü Modeline uygun şekilde kodlanabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla üç ayrı yargıcıyla pilot uygulama yapılmıştır. Bu aşamada yedisi erkek 15 kişiye (yaş: $Ort. = 22.43$, $SS = 3.87$) yapılan pilot uygulama sonuçları ve yargıcılar arası tutarlılık değerlerine göre tüm hikâyeler için güvenilirlik katsayısı yüksek ve anlamlı bulunmuştur (Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı [SİKK] = .84 ile .99, $p = .025$). Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanterinin psikometrik özelliklerinin, Bilişsel Kişilerarası Kuram çerçevesinde incelenebilir düzeylerde olduğuna ve alanyazında kullanılabileceğine karar verilmiştir.

Abstract

Stories that trigger challenging experiences of failure, abandonment, rejection, and criticism in romantic relationships

Kiesler's (1983) Interpersonal Cycle Model has become a powerful tool for conceptualizing, organizing, and evaluating interpersonal tendencies in recent years. Accordingly, the Interpersonal Cyclical Model provides a theoretical basis for the nature of relationships and thus facilitates an understanding of 'self' and 'the others' relationships. The first of the two main purposes of our study was to create valid and reliable stories about the four themes (failure, abandonment, rejection, and criticism) that we define as challenging life events. The second one offered a theoretical example of these stories in interpersonal relations, based on the model. For this purpose, two different samples were defined. In the first, twelve stories were created, inspired by sample situations of failure, abandonment, rejection, and criticism, received from a total of 40 people aged between 18-35 (age: $M = 25.46$, $SD = 1.66$). The level of representation of the target theme of the stories was examined by three judges and ten reviewers who are experts in clinical psychology. To test the effectiveness of the scenarios, five judges with theoretical knowledge on Interpersonal Schemas. Secondly, three separate judges were involved to evaluate their codability in accordance with the model. At this stage, the intraclass correlation coefficient of reliability for all stories was found to be high and significant ($ICC = .84$ to $.99$, $p = .025$) according to the results of the pilot study, which was performed on 15 people (age: $M = 22.43$, $SD = 3.87$), seven of whom were male. It was decided that the psychometric properties of the Story Completion Inventory in Romantic Relationships were at levels that could be studied within the framework of Cognitive Interpersonal Theory and could be used in the literature.

Atf için: Şen, G. (2023). Romantik ilişkilerde başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilmeye ilişkin zorlayıcı yaşantıları tetikleyen hikâyeler. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(3), 351-368.

✉ **Gamze Şen** • senngamze@gmail.com | ¹Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Muradiye, Manisa, Türkiye.

Geliş: 17.02.2022, **Düzeltilme:** 19.07.2022, **Kabul:** 02.08.2022

Yazar Notu: Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalına bağlı olarak Gamze Şen'in "Narsistik Örüntüler ve Zorlayıcı Kişilerarası Deneyimlere Verilen Tepkiler: Bilişsel Kişilerarası Kuram Çerçevesinde Üniversite Öğrencileri Örneğinde Bir İnceleme" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Kişilerarası davranış, başkalarının varlığında ortaya çıkan ve diğerinin davranışlarından etkilenen sosyal bir davranış olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, kişilerarası davranışın araştırma alanı, davranışın kendisinden çok kişilerarası etkileşimdir (Kiesler, 1996). Erken gelişim sürecinde bağlanma ve kişilerarası ilişkilerin doğasını inceleyen kuramcılar (Bowlby, 1969, Shaver ve Mikulincer, 2012), benlik temsillerinin (şemaların), birincil bağlanma figürü ile etkileşimler sonucunda şekillendiğini savunurlar. Bunun sonucu oluşan şemaların yetişkin hayatında romantik etkileşimleri şekillendirerek kalıcı yaşam döngüleri hâline geldiği alanyazınca desteklenmektedir (Simard ve ark., 2011). Bu döngünün olumlu ya da olumsuz yaşam olayları karşısında kalıcı ve sabit kalıplara dönüştüğüne inanılmaktadır. Erken bağlanma örüntülerinin yetişkinlikte nasıl şema örüntülerine dönüştüğü dikkate alınarak, genç erişkinlerin sosyal olaylar karşısındaki yanıtları ve ilişkiel döngüdeki yansımaları bu çalışmada romantik ilişkiler üzerinden incelenmiştir.

Ekolojik yaklaşıma göre bireylerin tepkisi, karşısındaki diğer kişinin tepkisi için belirleyicidir ve birbirinden etkilenmediği düşünülemez (Gibson, 2014; McArthur ve Baron, 1983; Safran 1990). Danziger'a (2013) göre kişilerarası ilişkiler eş zamanlılık ve karşılıklılık ilkesine dayanır. Sullivan (1953) ise ilişkilerdeki eş zamanlılığı şimdi ve burada, aynı anda gerçekleşmiş olarak tanımlarken; karşılıklılık yani 'iki taraflılık' ilkesinden hareketle geçmişte ebeveynle ilişkilerde oluşturulan uyumsuz davranışların uzun dönemde kalıcı hâle geldiğini belirtmektedir. Buna göre, bireyler gelişimsel süreçte ebeveyni ile ilişkilerinde uyumsuz şemalar geliştirmektedir. Bu şemalar zaman içinde yetişkin yaşamındaki etkileşimleri de şekillendirerek, romantik ilişkilerde döngü hâlini almaktadır. Safran (1990) tarafından bu döngü 'Bilişsel-Kişilerarası Döngü' olarak isimlendirilmiştir. Örneğin romantik bir ilişki içinde olduğumuzda, bir yandan onun davranışını belirler, diğer yandan kendimiz de bundan etkileniriz. Yani ilişki doğrusal değil döngüsel. Bu da ilişkideki kişilerarası işlevselliğimizin önemli bir ölçütüdür.

Kişilerarası işlevselliğin çeşitli psikopatolojilerle karmaşık ve çift yönlü ilişkileri olduğu gösterilmiştir. Örneğin, depresyon tanısı alan kişilerde, ilişkilerdeki sosyal geri çekilme stresli koşullara katkıda bulunurken aynı zamanda en çok ihtiyaç duyulan sosyal destekten uzak kalmak ile sonuçlanan bir döngüye sebep olabilir. Sonuç olarak, bu durum ilişkilerdeki kısır döngülere ve depresif belirtilerde artışa yol açabilir (Hammen, 2006; Liu ve Alloy, 2010). Sınırdaki kişilik bozukluğu yaşayan bireylerin romantik eşiyile ilişkilerindeki yüceltmeler ve değersizleştirmeler ilişkilerindeki dengeyi bozarken (Daley ve ark., 2000); benzer bir döngü narsistik kişilik bozukluğunda benlik değerini korumak için görülmektedir (Miller ve ark., 2012; Pincus ve Gurtman, 2006). Kişilerarası Döngüsel Model; kaygı (Whisman ve Beach, 2010; Uhmman

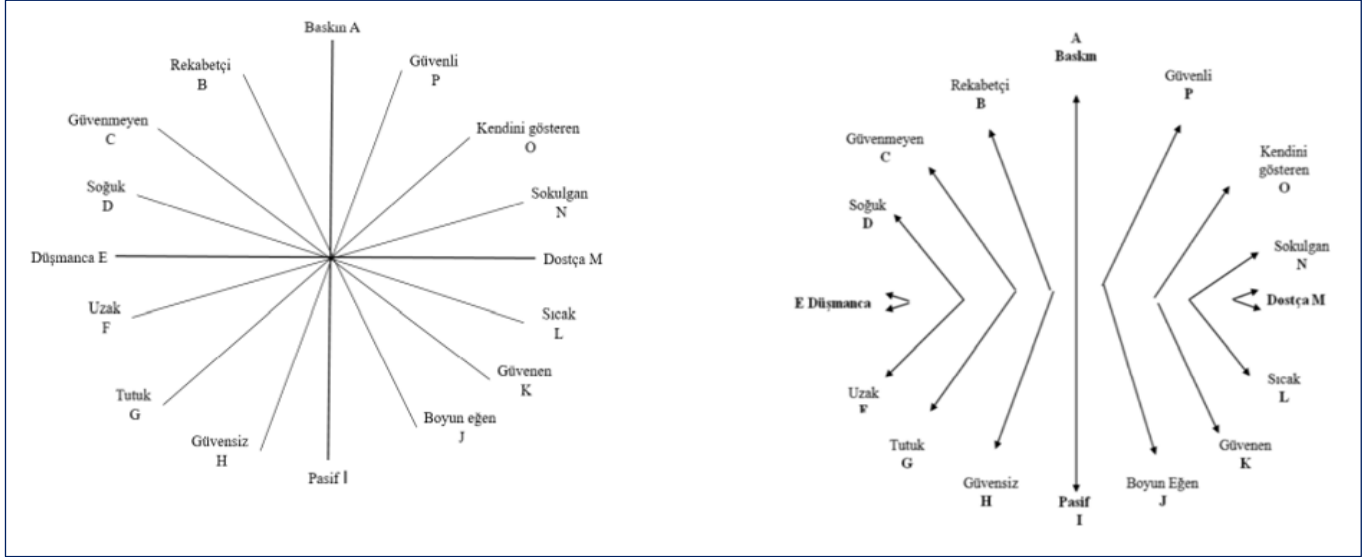
ve ark., 2010), yeme bozukluğu (Brugnera ve ark., 2018), kişilik bozuklukları (Gurtman, 1992; Pincus ve Hopwood, 2012; Widiger, 2010) başta olmak üzere, kişilerarası işlevsellikte bozulma ile karakterize birçok psikolojik bozuklukla birlikte çalışılmıştır.

Kiesler'in (1996) Kişilerarası Kuramı, normal ve normal dışında kalan tüm davranışları tanımlayıp düzenleyen, kişilerarası tepkilerdeki tamamlanma ilkesine dayalı "Kutuplu Döngü" adı verilen bir model önermektedir (bkz., Şekil 1). Kutuplu Döngü Modeli 16 dilimden (segmentten) oluşmaktadır ancak dört ya da sekiz bölümde incelenen formları da bulunmaktadır (Kiesler, 1983). Kişilerarası Döngüsel Model son yıllarda kişilerarası eğilimleri kavramsallaştırmak, düzenlemek ve değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan bir araçtır (Gurtman, 1992; Kiesler, 1983; Pincus ve Gurtman, 2006). Ayrıca romantik ilişkiler için de etkili bir model hâline gelmiştir (Hopwood ve ark., 2011; Markey ve Markey, 2007). Model birbirini kesen iki eksen tarafından tanımlanır: dikey eksen (statü, hâkimiyet, güç veya kontrol) ve yatay eksen (dayanışma, samimiyet, sıcaklık veya sevgi). Model bir evren gibi düşünüldüğünde, uzayındaki her nokta (kişilerarası ilişkideki bir tepki), dikey ve yatay eksenin kesişiminden oluşan ağırlıklı bir bileşim olarak belirlenebilir veya başka bir deyişle, her bir davranış için yatay ve dikey eksenindeki birleşimleri yansıtan kişilerarası eğilimler için bir yer sunar.

Kiesler'in (1983) Kişilerarası Döngü Modeline göre insan ilişkilerinde yaşanan sosyal etkileşim içeren her durumun bu modelde bir yeri vardır. Kuramsal yaklaşımların işaret ettiği gibi birey diğer insanlar ile karşılıklı ve uyumlu sosyal ilişkiler kurabildiği ölçüde sosyal yaşamını sağlıklı şekilde sürdürebilir. Ancak bu çabasına karşın, ilişkilerinde inandığı ve hak ettiğini düşündüğü şekilde karşılık alamazsa incinme yaşayabilir. Bu incinmenin kaynağı başkaları için önemsiz sayılabilecek günlük yaşam olayları (kuyruk beklerken birinin önüne geçmesi, bankada fazlasıyla beklentilmek vs.) olabileceği gibi, daha zorlayıcı kişilerarası deneyimler (aldatılma, terk edilme, mağlup olma, başarısızlık vs.) de olabilir (Karaaziz ve Atak, 2013). Mevcut çalışmada Kiesler'in (1983) kişilerarası döngüsünde yatay ekseninde düşmanca boyutta kalan, sosyal etkileşimi zorlaştıran zorlayıcı yaşam deneyimlerine odaklanılmıştır. Bu yönüyle, mevcut çalışmada kullanıldığı şekliyle varsayımsal hikâyelerin kişilerarası döngüsünü anlamlandırabilmeye ve romantik ilişkilerin anlaşılmasına özgün bir kavrayış sunabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmanın amacı gereği, Erikson'un (1968) yakınlığa karşı yalıtılmışlık dönemindeki genç erişkinlerle romantik ilişkilerde yaşanması muhtemel yaşam olayları karşısındaki tepkilerin incelenmesi hedeflenmiştir. Sosyal etkileşim içeren yaşam olaylarını temsil etmek amacıyla başarısızlık (Erdley ve ark., 1997; Lewin, 1958), terk edilme (Rygaard, 2020; Simpson ve Rholes, 2012), reddedilme (Gazelle ve

Druhen, 2009; Horn, 2016) ve eleştirilmenin (Falconer ve ark., 2015; Kitayama ve ark., 1997) kişilerarası iliş-

Şekil 1. Kutuplu Döngü Modeli. Not. Kiesler'in (1983) Kutuplu Döngü Modeli ve Tamamlanma Örüntüsünden Türkçeleştirilerek uyarlanmıştır: Kişilerarası ilişkilerde tamamlanma ilkesine göre baskın-pasiflik boyutuna yakın davranışlar karşıtı olan davranışların ortaya çıkmasını sağlarken; dostluk-düşmanlık boyutuna yakın davranışlar kendi sınıflarından onları tamamlayacak tepkilerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

kilerde zorlayıcı yaşam olayı olarak kabul edildiği birçok çalışma yürütülmüştür. Bu tarz yaşam olaylarının varsayımsal hikâyeler aracılığıyla tetiklenmesi, günlük yaşam deneyimlerine odaklanan bir araştırma yönteminde önemli derecede bir kontrol sağlamaktadır (Besser ve Priel, 2010). Ayrıca, varsayımsal hikâyeler, gözlemciler tarafından sıklıkla karşılaşılan etik zorluklar, güvenilirlik ve geçerlik durumu görece kontrol altına alınarak insanların tepkilerinin araştırılmasını kolaylaştırır (Gould, 1996). Bir diğer önemli avantajı ise esneklikleridir. Araştırmacılara, çalışmak istenen konuyu kendi özel araştırma amaçlarına ve özel örneklemelere ulaşma, çeşitli yöntem ve tekniklerle birlikte, bireysel ve toplu olarak uygulama ve değerlendirme imkânı sunar (Stravakou ve Lozgka, 2018). Varsayımsal hikâyeler, çalışılan konuyla doğrudan ilgili olmayan konuların araştırmadan yalıtılmasına da yardımcı olur (O'Brien, 2011). Hikâyelerin formatı ve tekniği, insanların aktif katılımını teşvik etmektedir. Katılımcıların kısa hikâyeleri eğlenceli ve zevkli bir süreç olarak buldukları ve araştırmaya katılmak için hevesli oldukları gösterilmiştir (Schoenberg ve Ravdal, 2000; Stecher ve ark., 2006). Ancak bu hikâyelerin karşılıklı ilişkileri değerlendirmeyi kolaylaştırıcı yönü dışında, geçerli olması için hedef temayı tetikleyebilmesi, hikâyenin ve yanıtların gerçeğe yakın olması, kısacası geçerli ve güvenilir olması şarttır.

Ülkemizde Uluç ve Ökem (2009) okul öncesi çocuklarda güvenli yer hikâyelerinin değerlendirildiği çalışmalarında bu modeli temel almış ve varsayımsal hikâyeleri Kişilerarası Döngü Modeliyle çalışmıştır. Gredecki ve Ireland (2012) tarafından yapılan çalışmada ise hapisane memurlarının ve mahkumların belirli kişilerarası tarzlarına bağlı olarak etkileşim örün-

tüsü yine döngüsel model ve hikâyeler aracılığıyla incelenmiştir. Alanyazından hareketle, kişilerarası çatışmalar ve kişilerarası ilişkiler konusunda sosyal davranışın durumlar arası değişkenliğini öngördüğü, varsayımsal hikâyelerin Kişilerarası Döngü Modeliyle çalışmaya uygun olduğu anlaşılmıştır (Erickson ve ark., 2015). Aktarılan bilgilerden yola çıkarak Kişilerarası Döngüsel Modelin davranışsal bir haritalandırma yöntemiyle, kişilerarası ilişkilerin doğasına yönelik bir kavrayışla, varsayımsal hikâyelere kuramsal bir zemin sunması geçmişten geleceğe önemli bir köprü işlevi görmesi olasıdır. Varsayımsal hikâyeler aracılığıyla tetiklenen durumların ve tetikleyici yöntemlerden biri olarak kullanılan hikâyelerin, ülkemizde yapılacak kişilerarası ilişkilerin doğasını anlamaya yönelik ilgili çalışmaların artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda kişilerarası ilişkilerde sıklıkla çalışılan başarısızlık, reddedilme, terk edilme ve eleştirilme temaları bu çalışmada alternatif bir yöntemle ele alınmıştır (Leitenberg, 2013). Mevcut çalışmanın üç temel hipotezi vardır:

1. Başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme hikâyeleri ilgili temayı temsil ederken, diğer temalardan ayırt edici olarak farklı olacaktır.
2. Başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme hikâyeleri zorlayıcı yaşam deneyimleri olup, Kutuplu Döngü Modelinde yatay ekseninde düşmanca segmente yakın yer alacaktır.
3. Kutuplu Döngü Modeli üzerinden, kişilerarası şemalar aracılığıyla, kişilerin tepkilerinin değerlendirildiği pilot uygulamada yargıçlar arası güvenilirlik değerleri kabul edilebilir (.70 ve üzeri) düzeyde olacaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışma iki ayrı örnekleme yürütülmüştür. İlk örnekleme, Hacettepe Üniversitesinin psikoloji bölümünde öğrenim gören katılımcılar gönüllü olarak yer almıştır. İlk örneklem başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilmeye ilişkin zorlayıcı yaşam deneyimlerini tetikleyecek hikâyeleri oluşturmak için kullanılmıştır. Bu aşamada 8 erkek, 16 kadın olmak üzere 24'ü lisans (yaş: *Ort.* = 21.45, *SS* = 0.65), 7 erkek, 11'i kadın olmak üzere 18'i klinik psikoloji lisansüstü düzeyde öğrenci (yaş: *Ort.* = 28.54, *SS* = 2.31) olan toplamda 42 kişiden (yaş: *Ort.* = 25.46, *SS* = 1.66) başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilmeye yönelik örnek durumlar tanımlamaları istenmiştir. Daha sonra araştırmanın yürütücüleri tarafından bu örnekler ve alanyazın dikkate alınarak, her bir temayı temsil eden üçer hikâye olacak şekilde toplamda 12 hikâye ve 1 adet nötr ısınma hikâyesi hazırlanmıştır. Hikâyelerin hedef temayı temsil etme düzeyi klinik psikoloji alanında uzman üç yargıcı (2 profesör, 1 doçent) ve psikoloji alanının dışında on değerlendirici (alan dışı lisans birinci sınıf öğrencileri) tarafından değerlendirilmiştir. Hem uzmanların hem de alan dışı değerlendiricilere yer verilerek temalara ilişkin yanlılığın önlenmesi ve anlaşılabilirliğin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

İkinci örneklem, hikâyelerin etkililiğini pilot uygulama ile test etmek amacıyla kullanılmıştır. Test etme işlemine geçilebilmesi için ilk olarak dört hikâyenin Kiesler'in (1983) döngüsündeki yerinin belirlenmesinde, Kişilerarası Şemalar konusunda kuramsal bilgiye sahip beş yargıcı (tamamı klinik psikoloji alanında uzman, 3 profesör ve 2 doçent) yer almıştır. Daha sonra, katılımcıların tepkilerinin Kiesler'in (1983) döngüsüne uygun şekilde kodlanabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla, Hacettepe Üniversitesi lisans düzeyinde eğitim gören 7'si erkek 15 kişiye (yaş: *Ort.* = 22.43, *SS* = 3.87) pilot uygulama yapılmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına bağlı olarak çalışmada yer almış, farklı bölümlerdeki lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu uygulamalar ise Kişilerarası Şemalar Ölçeği temel alınarak alanında uzman üç klinik psikolog (doktora tez aşamasında araştırma görevlileri) tarafından kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu Bu formda katılımcılardan cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, süregiden romantik ilişkisinin olup olmadığı ve psikiyatrik tanıları olup olmadığı ile ilgili soruları cevaplamaları istenmiştir.

Kişilerarası Şemalar Ölçeği (KSÖ) Hill ve Safran (1994) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Boyacıoğlu ve Savaşır (1995) tarafından yapılmıştır. Ölçüm aracı kuramsal

olarak Kiesler'in (1983) "1982 Kişilerarası Döngü Modelinde" (1982 Interpersonal Circle Model) temsil edilmekte olup, her biri bir bölümü temsil eden 16 kişilerarası duruma ilişkin 16 hikâyeyi içermektedir. Her bir hikâyede, katılımcı tarafından gösterilen tepki, 8 tepki boyutundan birine göre puanlanmaktadır. Katılımcılardan, her bir hikâye için kendilerini kutuplu döngüde tanımlanan bir davranışı yaparken hayal etmeleri, daha sonra da onların bu davranışları karşısında diğer kişilerin nasıl davranacaklarını beklediklerini, kendilerine verilmiş 8 tepki arasından belirtmeleri istenmektedir. Her bir tepki -1, -0.5, 0, 0.5 ve 1 şeklinde puanlanmaktadır. Bu puanlamada kişilerarası bir duruma verilen 0'a yaklaşan tepkiler tamamlanma beklentisinin olmadığına, -1'e yaklaşan tepkiler tamamlanma beklentisinin düşük olduğuna, +1'e yaklaşan tepkiler ise tamamlanma beklentisinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Sonuçta, 16 madde üzerinden alınan toplam puanlarda kişilerarası tepkilerin puan aralığı -16 ile +16 arasında değişmektedir.

Ölçüm aracının kurgusunda, kişilerin herhangi bir durumda önemli diğerlerinden (1) hangi tepkileri bekledikleri (8 tepki), (2) hangi kişilerarası durumu temsil ettiği (16 durum), (3) ne derece istenir olduğu ve bu durumların (4) anne, baba, arkadaş açısından ne gibi benzerlikler ya da farklılıklar gösterdiği ortaya konulmaktadır. Ölçeğin, kişilerarası durum alt boyutları ve tamamlama ilkesi temel alınmaktadır. Buna göre, birlikte olma eksenini (yatay eksen) Dostluk ve Düşmanlık durumlarını temsil etmektedir. Kontrol ekseninde (dikey eksen) ise Baskınlık ve Pasiflik durumları yer almaktadır. Örneğin, düşmanca tepkiler kendilerinin karşıtı olan dostça tepkiler ile ters yönde (-1 düzeyinde tamamlanma), düşmanca tepkiler ile yüksek düzeyde (+1 düzeyinde tamamlanma) tamamlanmaktadır. Baskın tepkiler ise pasif tepkiler ile yüksek düzeyde (+1 düzeyinde tamamlanma), baskın tepkiler ile karşıtı yönde (-1 düzeyinde tamamlanma) tamamlanmaktadır. Şema uyumlu tepkiler, bireylerin kişilerarası ilişkileri sürdürmeye yönelik kural ve stratejileri doğru şekilde değerlendirebildiğine işaret etmektedir. Bu çalışmada ölçüm aracının önerdiği kişilerarası durumlar yerine başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme hikâyeleri kullanılmış, bu nedenle de her bir hikâyenin hangi duruma (16 durum arasından) uygun olduğu için yargıcılar arası değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin arkadaş ifadesinin yerine 'romantik eş/partner' ifadesi kullanılarak oluşturulan form kullanılmıştır.

Kişilerarası Şemalar Ölçeğine göre katılımcıların önemli diğerlerinden hangi tepkileri bekledikleri kişilerarası tepkiler; hangi kişilerarası durumlarda (başarısızlık, reddedilme, terk edilme ve eleştirilme) hangi tepkileri bekledikleri (kendi tepkileri ve romantik eşin tepkileri) ise bilişsel kişilerarası döngüdeki tamamlanma beklentilerine karşılık gelmektedir. Önemli diğeri olarak ise romantik eş seçilmiştir (Boyacıoğlu ve Savaşır, 1995; Hill ve Safran, 1994). Yapılan faktör

analizi sonucu romantik eş formunun değerleri arkadaş formunun değerleriyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Cronbach-alfa iç tutarlık katsayısı bu

çalışma özelinde .84 olarak bulunmuştur.

Romantik ilişkide Öykü Tamamlama Hikâyeleri

(RİÖTH) İçeriği tamamen çalışmacılara ait başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme hikâyeleri ve bir adet ısınma hikâyesi içeren toplamda beş hikâyeden oluşmaktadır. Temalara ilişkin hikâyeler, kişilerarası bir etkileşimi içermekte ve tam da katılımcının tepki vermesi gereken kısımda yarıda bırakılmaktadır. Katılımcıların hikâyeyi tamamlama biçimlerinin, romantik ilişkilerde kişilerarası etkileşim örüntülerini yansıtacağı kabul edilmiştir. Uygulama katılımcılara yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde sunulmaktadır. Uygulama bir adet ısınma hikâyesi ile başlamaktadır. Isınma hikâyesi aracılığıyla katılımcıların işlemlere tanışıklık sağlaması ve iş birliğinin kurulması hedeflenmektedir. Isınma hikâyesi değerlendirmeye katılmamaktadır. Hedef temaya ilişkin hikâyeler karşılıklı etkileşim içermekte ve bu etkileşim hikâyesinin doğası gereği bir noktada yarıda kesilmektedir. Katılımcılardan hikâyelerin devamını kendilerinin getirmeleri talep edilmektedir. Katılımcının anlatımında içeriğe müdahale edilmeden, her hikâye ardından hikâyelerin kesildiği yerde katılımcılara aynı sorularla yönlendirmelerde bulunmaktadır. Katılımcıların hikâyelere verdikleri yanıtların kodlanmasında Kişilerarası Şemalar Ölçeğinin Türkçe formu (Boyacıoğlu ve Savaşır, 1995) kullanılmıştır. Bu nedenle, ölçeğin güvenilirlik değerleri, yargıcılar ve değerlendiricilerin Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı (Intra-class Correlation Coefficient: ICC) tarafından hesaplanmıştır. Hikâyelerin geçerliği için ayırt edici geçerlik değerleri hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayıları .84 ile .97 arasında anlamlıdır ($p = .025$).

İşlem

Bu çalışma, narsisizm ile kişilerarası şemalar arasındaki ilişkinin araştırıldığı “(Narsistik Örüntüler ve Zorlayıcı Kişilerarası Deneyimlere Verilen Tepkiler: Bilişsel Kişilerarası Kuram Çerçevesinde Üniversite Öğrencileri Örneğinde Bir İnceleme)” başlıklı doktora tezi kapsamında ön çalışma olarak yürütülmüştür. Çalışmaya başlamadan önce Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan onay alınmıştır (Sayı: 35853172/433-646). Araştırma verileri, üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. İşlem basamakları (1) hikâyelerin oluşturulması (2) uygulanması ve (3) etkililiğinin değerlendirilmesi olmak üzere üç aşamada aktarılacaktır.

Hikâyelerin Oluşturulma Aşamaları

Romantik ilişkilerde sosyal etkileşimler içeren yönüyle, ilgili temaları tetiklemesi hedeflenen bu hikâyeler, ilgili temayı örneklendirmesi amacıyla 40 katılımcıya sorularak ve çalışmacılar tarafından alanyazın taranarak oluşturulmuştur. Bu aşamada içeriği tamamen çalışmacılara ait başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme temalarından her birini temsil eden üçer hikâye olmak üzere toplamda 12 hikâye yazılmıştır. Bu hikâyelerin tetiklemesi amaçlanan hedef temaya uygunluğu yargıcı ve değerlendiriciler tarafından incelenmiştir. Bu durumun amacı psikoloji alanında ve alanın dışında olan kişilerce aynı temayı en iyi işaret eden hikâyelerin yansız bir şekilde seçilmesidir. Yargıcılardan değerlendirme yaparken her bir hikâyeye için başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme temasına ilişkin “bu durum sizce aşağıdaki temalara ne derece uygundur?” şeklinde sorulmuş, katılımcılardan her bir hikâyeyi 4 tema için 1 (hiç uygun değil) ile 10 (tamamen uygun) derecelendirmesinde puanlanmaları istenmiştir. Böylece her bir hikâyenin 4 tema için de puanlanıp hedeflendiği temadan 10’a, diğer temalardan 1’e yakınsayan puanlar alması şartı izlenmiştir. Sonuç olarak, her bir yargıcı ve değerlendiricinin vermiş olduğu ortalama ve standart sapma puanları gözetilerek ayırt edicilik değeri en yüksek hikâyelere ulaşılması hedeflenmiştir.

Hikâyelerin Seçilmesi

İlk olarak her bir temanın (başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme) ilgili zorlayıcı yaşantıyı, aynı temayı ölçen benzer diğer hikâyelerden (her bir tema için üçer hikâye) ne derece iyi ölçtüğünün anlaşılması amacıyla 1 (hiç temsil etmiyor) ile 10 (tamamen temsil ediyor) arasında derecelendirme yapılarak yapı geçerliği incelenmiştir. Karşılaştırabilecek benzer bir araç olmadığı için yapı geçerliğinde yargıcılar arası kodlamalardan yararlanılmıştır. Burada benzerleri arasından seçilen hikâyesinin, ilgili temayı en iyi derecede ölçme becerisi incelenmiştir. Buna göre;

Başarısızlık için öğrencilerden gelen örneklerde, (1) Sınavda başarısızlık (%54), (2) rekabette başarısızlık (%21) ve oyunda yenilmek (%12) ön plana çıkan temalar olmuştur. Yapılan içerik analizi sonrası yazılan hikâyelerde rekabette başarısızlık ve oyunda yenilmek temalarının iç içe geçen temalar olduğu görülmüş ve ortak bir varyansı paylaşmış ($\sigma^2 = .53$), ancak sınav romantik ilişki içinde doğrudan bir rekabet kaynağı olarak algılanmamış ve diğerlerinden daha iyi bir ‘başarısızlık’ hikâyesi olarak seçilmiştir ($\sigma^2 = .87$). Başarısızlık durumunu tetikleyen hikâyeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için yapılan ki-kare testinde, anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır [$\Delta \chi^2 (2) = 7.61, p < .05$]. En ayırt edici olduğu tespit edilen 1. Hikâye seçilmiştir.

Terk edilme hikâyesi için (1) beklemediği bir anda ayrılma isteği (%76), (2) aile onaylamadığı için ayrılma (%20) ve (3) aldatılma şüphesi (%14) temaları

ön plana çıkmıştır. Aile onaylamadığı için ayrılma, reddedilme teması ile ($\sigma^2 = .67$); aldatılma şüphesi ise eleştirme teması ile ($\sigma^2 = .74$) oldukça yüksek bir varyans paylaştığı için ayırt edici bulunmamıştır. Ancak beklenmedik bir anda ayrılma isteği hikâyesi ilgili temayı oldukça ayırt edici şekilde ($\sigma^2 = .97$) temsil etmekte olup ‘terk edilme’ hikâyesi olarak seçilmiştir. Hikâyeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için yapılan ki-kare testinde, anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır [$\Delta \chi^2 (1) = 8.11, p < .05$]. En ayırt edici olduğu tespit edilen 1. Hikâye seçilmiştir.

Reddedilme hikâyesi için (1) biten ilişkide barışma teklifinin reddedilmesi, (2) aile ile tanıştırma teklifinin reddedilmesi ve (3) ihtiyaç duyduğu bir anda davetinin reddedilmesi temaları ön plana çıkmıştır. Biten ilişkide barışma teklifinin reddedilmesi terk edilme teması ile ($\sigma^2 = .45$), aile ile tanışma teklifinin reddedilmesi ise başarısızlık teması ile ortak varyans paylaştığı ($\sigma^2 = .64$); ancak ihtiyaç duyduğu anda davetinin reddedilmesi hikâyesi ilgili temayı iyi düzeyde temsil ettiği için ($\sigma^2 = .89$) ‘reddedilme’ hikâyesi olarak seçilmiştir. Hikâyeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için yapılan ki-kare testinde, anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır [$\Delta \chi^2 (2) = 9.87, p < .05$]. En ayırt edici olduğu tespit edilen 3. Hikâye seçilmiştir.

Eleştirilme hikâyesi için (1) güzel bir günün ardından anlamadığı bir durum için eleştirilmek, (2) başkalarıyla kıyaslanmak ve (3) kavganın ardından eleştirilmek temaları ön plana çıkmıştır. Başkalarıyla kıyaslanmak başarısızlık teması ile ($\sigma^2 = .43$), kavga ardından eleştirilmek ise terk edilme teması ile ortak varyans paylaştığı ($\sigma^2 = .52$); ancak güzel bir günün ardından anlamadığı bir durum için eleştirilmek ilgili temayı iyi düzeyde temsil ettiği için ($\sigma^2 = .91$) ‘eleştirilme’ hikâyesi olarak seçilmiştir. Hikâyeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için yapılan ki-kare testinde, anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır [$\Delta \chi^2 (2) = 9.55, p < .05$]. En ayırt edici olduğu tespit edilen 1. Hikâye seçilmiştir.

Sonuç olarak çalışmacılar tarafından yargıcı ve alan dışı değerlendiricilerin görüşleri incelenmiş, her bir hedef temayı yansıtmaya düzeyi ve ayırt ediciliği en yüksek olan dört ana hikâye ve bunlardan bağımsız, nötr bir ısınma hikâyesi belirlenmiştir. Bu hikâyelerde başarısızlık hikâyesi için, beşinci defa aldığı dersten kalıp okulunu uzattığı gün, romantik partnerinin kendi mezuniyet haberini vermek için sevinçle araması seçilmiştir. Terk edilme için yurt dışından iş teklifi aldığı için ayrılmak istemesi seçilirken; reddedilme için birlikte bir etkinliğe davet etmek amacıyla aradığında kendisinin ayrı planı olduğunu söylemesi seçilmiştir. Son olarak eleştirilme için güzel bir günün ardından ‘ama sen yine yaptın yapacağımı’ demesi seçilmiştir.

Hikâyelerin Uygulanması

Katılımcıların hikâyeyi tamamlama biçimlerinin, romantik ilişkilerde kişilerarası etkileşim örüntülerini yansıtacağı kabul edilmiştir (Cassidy, 1986). Uygulama yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılardan izin alınarak ses kaydı alınmıştır. Ses kayıtlarının gizliliği ve saklanması konularının tamamen uygulamacıların sorumluluğunda olduğu bilgisi iletilmiştir. Ses kaydı alınmasını kabul etmeyen katılımcılardan not tutulması hakkında izin alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Uygulamaya başlamadan önce katılımcıya verilen yönergenin ardından katılımcı hazır olduğunu söyledikten sonra uygulama bir adet ısınma hikâyesi ile başlamaktadır. Isınma hikâyesi aracılığıyla katılımcıların işlemlere tanışıklık sağlaması ve iş birliğinin kurulması hedeflenmektedir. Isınma hikâyesi okunduktan sonra katılımcılara sırayla yarı yapılandırılmış formdaki hikâyeler öncelik-sonralık etkisini dengelemek amacıyla değişen sıralamalarda yöneltilmiştir. Hikâye bir yerde yarıda kesilmekte ve katılımcının sürdürmesi istenmektedir. Her bir hikâyenin ardından ortak 2 soru yöneltilmiştir:

- 1) *Bu durumda nasıl tepki verirdiniz?*
- 2) *Sizce sizin bu tepkiniz karşısında o (romantik eş/partner kastedilerek) ne tepki verirdi?*

Katılımcının anlatımında içeriğe müdahale edilmeden yalnızca yukarıdaki sorularla yönlendirmelerde bulunmaktadır. Her bir hikâyeye ilişkin tüm sorular katılımcı tarafından yanıtlandıktan sonra diğer bir hikâyeye geçilmiştir. Son hikâye de tamamlandıktan sonra, ortalama 15 dakika süren uygulama sonlandırılmaktadır.

Hikâyelerin Bilişsel Kişilerarası Kuram Çerçevesinde Değerlendirilmesi Aşaması

Hikâyeler zorlayıcı yaşam olayları temel alınarak bağımsız şekilde oluşturulduğu için öncelikle dört hikâyenin Kiesler’in (1983) döngüsündeki hangi kişilerarası durumu (16 durum arasından) temsil ettiğinin belirlenerek puanlama için başlangıç noktası oluşturulması hedeflenmiştir. Bu amaçla kişilerarası döngü modeline hâkim yargıcılardan her bir hikâye için değerlendirme yapmaları istenmiştir. Kişilerarası şemalar konusunda kuramsal bilgiye sahip her bir yargıcıdan (Tamamı klinik psikoloji alanında uzman, 3 profesör ve 2 doçent), hikâyenin temsil etmesi bakımından yakın buldukları bir ya da iki dilimi seçmeleri istenmiştir.

Daha sonra 15 kişilik pilot bir uygulama yapılmıştır. Katılımcılardan uygulama sırasında yöneltilen sorularla başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme durumuyla karşılaştıklarında önce kendilerinin ve buna karşılık karşısındakinin tepkilerine yönelik beklentileri alınmıştır. Bu sayede katılımcının kişilerarası ilişkilerdeki karşılıklılığa yönelik birbirlerini tamamlayıcı tepkilerine (kendilerinin vereceği ve buna karşılık önemli diğerinin vereceği tepkilere) ilişkin

beklentilerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Uygulamalar tamamlandıktan sonra katılımcıların yanıtları yazılı hale getirilmiş ve bir veri seti oluşturulmuştur. Bu yanıtlar alanında uzman, doktora tez dönemin-

deki üç klinik psikolog tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlanmıştır. Yargıcılar için bir kodlama ve değerlendirme yönergesi hazırlanmıştır. Bu yönergede yargıcılardan katılımcıların kendisinin ve diğerinin tep-

Tablo 1. Kişilerarası Tepkilerin Kodlanmasına İlişkin Tamamlanma Puanları

A, B	C, D	E, F	G, H	I, J	K, L	M, N	O, P	BSZ	TE	RE	EL	TP
E	D	C	B	A	H	G	F	F	D	D	D	1
F	E	D	C	B	A	H	G	G	E	E	E	0.5
G	F	E	D	C	B	A	H	H	F	F	F	0
H	G	F	E	D	C	B	A	A	G	G	G	-0.5
A	H	G	F	E	D	C	B	B	H	H	H	-1
B	A	H	G	F	E	D	C	C	A	A	A	-0.5
C	B	A	H	G	F	E	D	D	B	B	B	0
D	C	B	A	H	G	F	E	E	C	C	C	0.5

Not. A, B, C, D, E, F, G ve H harfleri Kiesler'in modelindeki tepkilere karşılık gelmektedir. Çalışmamızdaki 4 hikâye ise sırasıyla, BSZ: Başarısızlık, TE: Terk edilme, RE: Reddedilme, EL: Eleştirilme; TP: tamamlanma Puanı

kilerine yönelik kişilerarası beklentilerini Kişilerarası Şemalar Ölçeğinin sekiz tepkisinde sınıflandırmaları istenmiştir.

- A. Sorumluluğu üstlenir ya da karşısındakini etkilemeye çalışır.
- B. Güvenini kaybeder ya da gücendir.
- C. Sabırsızlık gösterir ya da kavga çıkarır.
- D. Uzak durur ya da kayıtsız kalır.
- E. Karşısındakine katılır ya da itiraz etmez.
- F. Karşısındakine saygı gösterir ya da ona güvenir.
- G. Yakın ya da dostça davranır.
- H. İlgi gösterir ya da düşündüklerini açıkça söyler.

Bu değerlendirmelere bakılarak üç yargıcıdan en az ikisinin fikir birliğine vardığı yanıtlar kabul edilmiş, fikir birliği olmayan yanıtlarda (tüm veride %2.3 oranında) araştırmanın yürütücülerinin oyları devreye sokulmuştur. Yargıcıların kodlamaları ICC ile incelenmiş, sonuçlar bulgular kısmında aktarılmıştır.

Hikâyelerin kodlanmasında Kişilerarası Şemalar Ölçeği (KŞÖ), oluşturulmasında ise Kiesler (1983) tarafından biçimlendirilen 16 dilimli Kutuplu Döngü Modeli'nin Tamamlanma İlkesi temel alınarak puan değerine dönüştürülmüştür. Bu sınıflamadan sonra her bir tepki için kişilerarası ilişkilerde tamamlanma beklentileri, kişilerarası kuramdaki tamamlanma değişkenine göre -1 ila +1 arasında puan değeri alabilecektir. +1'e yaklaşan puanlar tamamlanma beklentisinin arttığını; -1'e yaklaşan puanlar tamamlanma beklentisinin azaldığını göstermektedir. Puanlama aşamasında Tablo 1 kullanılmıştır.

Uygulama esnasında yukarıdaki ikinci soru (2. *Sizce sizin bu tepkiniz karşısında o ne tepki verirdi?*) sorulurken '*Sizce sizin bu tepkiniz karşısında...*' ifadesiyle özellikle davranışsal tepki işaret edilmektedir. Hikâyelerin uygulaması sırasında da birinci soru (1. *Bu durumda nasıl tepki verirdiniz?*) karşısında bazen duygusal ya da bilişsel tepkiler de verilmiş, bunlar ayrıca kaydedilmiştir. Kutuplu Döngü Modelinde tamamlanmanın gerçekleşebilmesi, karşı tarafın sergilenen (davranışsal) tepkilerinin puanlanması üzerine kurgulandığı için, partnerin tepkisi de ancak kişinin davranışsal tepkisi temel alınarak puanlanabilecektir.

Bu durumda romantik eşin tepkilerinin kodlanması için geri bildirim olarak '*Aklınızdan .... geçer ve .... hissedersiniz ancak..... şeklinde davranacağınızı söylüyorsunuz. Peki siz böyle söyleyince/böyle yapınca/siz böyle davranınca (verdiği cevaba göre davranışsal tepkiyi işaret edecek şekilde), o ne tepki verir?*' şeklinde yöneltilmiştir. Kişinin verdiği yanıtlar sekiz farklı durum için sekiz farklı yeni koşulu içerecek şekilde yeniden hesaplanmıştır. Bunun anlamı her bir hikâyeye ilişkin kişinin kendi davranışsal tepkisi (8 kişilerarası tepkiden biri) başlangıç noktası olarak alınarak, önemli diğerinin vereceği düşünülen tepki (8X8 kişilerarası durum) elle kodlanmıştır. Böylelikle katılımcıların, onların davranışına romantik eşlerinin nasıl tepkide bulunacaklarına yönelik beklentilerinin değerlendirilmesine olanak sağlanmaktadır. Bu aşamada kişilerarası ilişkilerde tamamlanma döngüsü de (bkz., Şekil 1) devreye sokulmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın bu aşamasında (1) hikâyelerin oluşturulması ve (2) geçerlik güvenilirlik değerlerinin incelenmesine ilişkin bulgular iki başlık halinde sunulacaktır.

Hikâyelerin Oluşturulma Aşamasına İlişkin Bulgular

Hedeflenen temaları tetikleyecek içerikleri oluşturma için, üniversite öğrencilerinden ilgili temaları örneklemeleri istenmiştir. Ayrıca araştırmanın yürütücüleri tarafından alanyazın taranmıştır. Örneklerin inceleme sürecine, kategoriler oluşturma ile başlanmış ve katılımcıların her tema için verdiği örnekler gruplar haline getirilmiştir. Ardından en çok vurgulanan temalara ilişkin örnek hikâyeler yazılmıştır. Bu örnek hikâyeler araştırmanın yürütücüleri tarafından gözden geçirilmiştir.

Yapı Geçerliliği Yargıcılar arası uzlaşım tekniğiyle incelenmiştir. Üzerinde fikir birliği sağlanan dört hikâye, üç yargıcı (2 profesör, 1 doçent) ve psikoloji

alanının dışında on değerlendiriciye uygulanmıştır (Beslenme ve Diyetetik bölümü lisans öğrencileri). Dört ana hikâye belirlendikten sonra her bir hikâyenin diğer hikâyelerden farklı olarak kendi temasına uygunluğu incelenmiştir. Ayırt ediciliğinin incelenmesi aşamasında, alanında uzman üç yargıcı ve 10 alan dışı değerlendirici her bir hikâyeyi, başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme temaları açısından 1 (hiç temsil etmiyor) ile 10 (tamamen temsil ediyor) arasında derecelendirmiştir. Daha sonra yargıcı ('Y' ile gösterilecek) ve değerlendiricilerin ('D' ile gösterilecek) verdikleri puanların ortama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Böylece her bir hikâye aynı zamanda diğer temalar açısından değerlendirilmiş ve hedeflenen temayı yansıtmamasının yanında diğer üç temadan da olabildiğince uzak ve ayırt edici hikâyelerin seçilmesi sağlanmıştır.

Başarısızlık Teması Başarısızlığı tanımlayan hikâyenin, ayırt edici geçerliğinin diğer hikâyelerden anlamlı derece farklı olduğu anlaşılmıştır (Yargıcılar için: *Ort.* = 9.67, *SS* = 0.33; Değerlendiriciler için: *Ort.* = 9.88, *SS* = 2.98). Başarısızlık hikâyesi ilgili temayı temsil etmesi bakımından, terk edilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00), reddedilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00) ve eleştirilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00) durumlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha ayırt edici bulunmuştur.

Terk Edilme Teması Terk edilmeyi tanımlayan hikâyenin, ayırt edici geçerliğinin diğer hikâyelerden anlamlı derece farklı olduğu anlaşılmıştır (Yargıcılar için: *Ort.* = 9.67, *SS* = 0.33; Değerlendiriciler için: *Ort.* = 9.55, *SS* = 1.01). Terk edilme hikâyesi ilgili temayı temsil etmesi bakımından, başarısızlık (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 2.22, *SS* = 2.53), reddedilme (Y: *Ort.* = 3.33, *SS* = 1.67; D: *Ort.* = 3.22, *SS* = 3.38) ve eleştirilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00) durumlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha ayırt edici bulunmuştur.

Reddedilme Teması Reddedilmeyi tanımlayan hikâyenin, ayırt edici geçerliğinin diğer hikâyelerden anlamlı derece farklı olduğu anlaşılmıştır (Yargıcılar için: *Ort.* = 8.00, *SS* = 1.00; Değerlendiriciler için: *Ort.* = 9.11, *SS* = 1.69). Reddedilme hikâyesi ilgili temayı temsil etmesi bakımından, başarısızlık (Y: *Ort.* = 2.00, *SS* = 1.73; D: *Ort.* = 1.88, *SS* = 1.16), terk edilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.44, *SS* = 0.72) ve eleştirilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.11, *SS* = 0.33) durumlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha ayırt edici bulunmuştur.

Eleştirilme Teması Eleştirilmeyi tanımlayan hikâyenin, ayırt edici geçerliğinin diğer hikâyelerden anlamlı derece farklı olduğu anlaşılmıştır (Yargıcılar için: *Ort.* = 9.33, *SS* = 0.67; Değerlendiriciler için: *Ort.* = 9.22,

SS = 1.64). Eleştirilme hikâyesi ilgili temayı temsil etmesi bakımından, başarısızlık (Y: *Ort.* = 2.00, *SS* = 1.73; D: *Ort.* = 3.11, *SS* = 3.29), terk edilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.44, *SS* = 1.33) ve reddedilme (Y: *Ort.* = 1.00, *SS* = 0.00; D: *Ort.* = 1.44, *SS* = 1.33) durumlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha ayırt edici bulunmuştur.

Hikâyelerin Güvenirliğine İlişkin Yargıcılar Arası Uzlaşım

Bu aşamada her bir tema için 3 hikâye arasından ilgili temayı en iyi temsil eden belirlenmesinde yargıcılar arası uzlaşım düzeyi, sınıf içi korelasyon katsayısı-mutlak uzlaşım yöntemi (ICC) kullanılarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda her bir hikâyenin ilgili temayı ölçerken, diğer temalardan ne derecede ayırt ettiğinin ölçülebilmesi amaçlanmıştır. Bu seçimde her bir hikâye hem alanda uzman yargıcılar hem de alan dışındaki katılımcıların değerlendirmeleri odak alınarak seçildiği için ayırt edicilikleri de oldukça yüksek bulunmuştur, yargıcı ve değerlendiriciler arasında anlamlı derecede uzlaşma olduğu görülmektedir (bkz., Tablo 2).

Hikâyelerin Değerlendirilme Aşamasına İlişkin Bulgular

Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanterinin psikometrik özellikleri geçerlik ve güvenilirlik değerlerine ilişkin verilerin incelenmesinde yargıcıların ve değerlendiricilerin geri bildirimleri dikkate alınmıştır.

Güvenirlilik Değerleri Başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme temalı hikâyelerin Kutuplu Döngü Modelindeki yerinin belirlenmesi amacıyla alanında uzman beş klinik psikolog (3 profesör ve 2 doçent) yargıcı olarak seçilmiştir. Yargıcılardan Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanterine ait dört hikâyenin Kiesler'in (1983) 'Kutuplu Döngü Modeli'nde nerede yer alacağına ilişkin bir ya da iki tercihte bulunmaları istenmiştir.

Kişilerarası şemalar konusunda kuramsal bilgiye sahip her bir yargıcıdan, hikâyenin temsil etmesi bakımından yakın buldukları bir ya da iki dilimi seçmeleri istenmiştir. Yargıcılardan alınan başarısızlık, terk edilme, reddedilme ve eleştirilme hikâyelerinin kişilerarası döngüde hangi kişilerarası durumu temsil edecek şekilde yer aldığına ilişkin geri bildirimler aşağıda özetlenmektedir (bkz., Tablo 3).

Bu değerlendirmelere bakılarak beş yargıcıdan en az üçünün fikir birliğine vardığı başarısızlık için 'kendini gösteren', terk edilme için 'soğuk', reddedilme için 'uzak' ve son olarak eleştirilme için 'düşmanca' hikâyeleri temsil eden kişilerarası durumlar olarak belirlenmiştir. Bu şekilde puanlama için temel oluşturulmuştur. Sonuçta yargıcılar arası tutarlık katsayısı, başarısızlık için 'kendini gösteren' (ICC = .71, *p* = .03),

terk edilme için 'soğuk' ($ICC = .84, p = .04$), reddedilme için 'uzak' ($ICC = .86, p = .05$) ve son olarak eleştirilme için 'düşmanca' ($ICC = .88, p = .03$) olması bakımından istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanterinin her birinin ardından sorulan iki soruya ilişkin pilot uygulamaya katılan 15 kişiye ait yanıtlar, alanında uzman üç klinik psikolog tarafından Kişilerarası Şemalar Ölçeği temel alınarak kodlanmıştır. Yargıcılar-

Tablo 2. Yargıcı ve Değerlendiriciler İçi Tutarlılık Değerleri

Temalar	Psikoloji alanından yargıcılar ($N = 3$)			Alan dışından değerlendiriciler ($N = 10$)		
	ICC	Alt sınır	Üst sınır	ICC	Alt sınır	Üst sınır
Başarısızlık	.99	.98	.99	.99	.98	.99
Reddedilme	.96	.93	.99	.92	.86	.98
Terk edilme	.94	.90	.98	.96	.91	.99
Eleştirilme	.97	.95	.98	.95	.93	.97

Not. ICC: Sınıf içi korelasyon katsayısı, $p = .001$

Tablo 3. Yargıcıların Döngüsel modeldeki dilim tercihleri

	Başarısızlık	Terk edilme	Reddedilme	Eleştirilme
<i>Yargıcı 1</i>	Düşmanca	Soğuk	Uzak	Güvenmeyen
<i>Yargıcı 2</i>	Baskın	Soğuk	Uzak	Düşmanca
<i>Yargıcı 3</i>	Kendini gösteren	Baskın	Soğuk, uzak	Uzak, düşmanca
<i>Yargıcı 4</i>	Güvenen, kendini gösteren	Soğuk, düşmanca	Rekabetçi, güvenmeyen	Uzak, tutuk
<i>Yargıcı 5</i>	Soğuk, kendini gösteren	Tutuk	Rekabetçi	Düşmanca

dan katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtları Kişilerarası Şemalar Ölçeğinin sekiz boyutuna göre sınıflandırmaları istenmiştir. Yargıcılar arası tutarlık değerlerinin kişilerin kendi tepkileri temel alınarak başarı hikâyesi için ($ICC = .82, p = .04$), terk edilme hikâyesi için ($ICC = .93, p = .02$), reddedilme hikâyesi için ($ICC = .87, p = .04$) ve eleştirilme hikâyesi için ($ICC = .89, p = .03$) olduğu görülmüştür. Benzer şekilde kişilerin önemli diğerinin tepkileri temel alınarak başarı hikâyesi için ($ICC = .80, p = .05$), terk edilme hikâyesi için ($ICC = .92, p = .02$), reddedilme hikâyesi için ($ICC = .93, p = .04$) ve eleştirilme hikâyesi için ($ICC = .92, p = .03$) olduğu görülmüştür. Tüm hikâyeler için güvenilirlik katsayısı yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanteri'nin psikometrik özelliklerinin, Bilişsel Kişilerarası Kuram çerçevesinde incelenebilir düzeylerde olduğuna ve alanyazında kullanılabilmesine karar verilmiştir.

TARTIŞMA

Romantik İlişkilerde Hikâye Tamamlama Envanterinin psikometrik özelliklerine ilişkin veriler, hikâyelerin geçerli ve güvenilir olduğuna işaret etmekte olup, araştırmanın birinci hipotezi doğrulanmıştır. Katılımcıların hikâyelere ilişkin vermiş oldukları yanıtlar, yargıcılar arası güvenilirlik ICC katsayısı tekniği ile hesaplanmıştır. ICC üç ve daha fazla yargıcı olduğu durumlar için uygun olup değeri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Yüksek değerler daha iyi bir güvenilirliğe işaret etse de .70 ve üzeri değerler güvenilirlik için yeterlidir (Koo ve Li, 2016). Mevcut çalışmadaki güvenilirlik değerleri bu koşulları sağlamaktadır. Geçerlikte, dört temaya ilişkin hikâye de ilgili temayı iyi derecede

kapsarken, diğer temalardan oldukça ayırt edici bulunmuştur. Bu yönüyle O'Brien'in önerdiği gibi (2011) çalışılan konuyla doğrudan ilgili olmayan konular yalıtılmıştır. Ayrıca ilgili konuyu kendi romantik ilişkilere özel araştırma amacına uygun, bireysel ve toplu olarak uygulama ve değerlendirme imkânı sunmaktadır (Stravakou ve Lozga, 2018).

Başlangıçta zorlayıcı yaşam deneyimi olarak planlanan dört hikâyenin baskın- düşmanca ya da pasif-düşmanca dilimleri arasında yer alacağına ilişkin ikinci hipotezi de büyük ölçüde doğrulanmıştır. Başarısızlık dışındaki tüm hikâyelerin zorlayıcı kişilerarası deneyimleri temsil etme gücünün yüksek olduğu anlaşılmıştır (terk edilme için 'soğuk', reddedilme için 'uzak' ve eleştirilme için 'düşmanca'). Yalnızca başarısızlık "kendini gösteren" dilimde yani baskın-dostça çeyreklik alanda yer almıştır. Bu durumun hikâyenin doğasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Başarısızlığı yansıtan hikâye, ilgili temayı temsil etmesi bakımından diğer hikâyelerden daha ayırt edici olmasına karşın, ikili ilişkide bulunan kişinin romantik eş olması algıyı değiştirmiştir. Başarı hikâyesinde, romantik eş arayıp katılımcının sınavını sormadan kendi mezuniyet sevincini aktarmakta ve katılımcıyı kutlamaya davet etmektedir. Ancak bu esnada eşin, katılımcının durumuna ilişkin farkındalığı muğlaktır. Bu durumda başarısızlık için hipotezimiz baskın-düşmanca çeyreklikte, muhtemelen 'rekabetçi' olmasına karşın; yargıcılar tarafından durumun 'kendisini gösteren' olarak değerlendirilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Horowitz ve Vitkus'un (1986) kişilerarası davranış etkileşiminde bulunan bireylerin birbirinin davranışını karşılıklı olarak etkilediği görüşünden hareketle, çalışmamızda söz konusu anda romantik eş, katılımcının durumunu gözetemeyecek düzeyde kendisi odaklıdır. Bu nedenle diğer hikâyelerden farklı olarak romantik

eşin burada amaçlı olarak zorlayıcı olmadığı, katılımının başarısızlık durumunu bilmiyor olabileceği bu nedenle de ihmali olduğu gerekçeleri ön plana çıkmıştır. Sonuç olarak düşmanca dilimde (ya da ona yakın) algılanmamış, dostça-baskın dilimde 'kendini gösteren' şekilde konumlanmıştır. Burada niyetin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar da algılanan kasıtlı incitme isteğinin, farkında olmadan yaşanan durumlara kıyasla kişilerarası ilişkiler üzerinde daha fazla olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir. (Vangelisti ve Young, 2000). Bilişsel Kişilerarası Kuram çerçevesinde tepkiler değerlendirildiğinde ise tepkilerin çeşitliliği ve yargıcılar arası güvenirliliği yüksek bulunmuştur.

Terk edilme yaşantısı hipotezimize uygun şekilde "soğuk" dilimde yer almaktadır. Ancak tepkilerin kodlanması açısından varyansı büyük çeşitlilik göstermiş, ayrılık kararının kabulü gibi dar bir alanda kalmıştır. Bu durumun gerekçelerinden biri katılımcılarla, diğeri hikâyenin doğasıyla ilgili olmak üzere iki sebebi olabilir. Buna göre, psikolojik uyumsuzluğu yüksek bireylerin kişilerarası ilişkilerde davranış dâğarcığı daha dar ve karşısındakinin tamamlayıcı davranışına yönelik olumsuz beklentileri daha fazla olabilmektedir. Paulhus ve Martin'in (1988) işlevsel esneklik olarak tanımladığı kavram, kişilerarası ilişkilere uyum sağlama becerisi olarak adlandırılmaktadır. Ancak psikolojik olarak uyumlu bireyler davranış dâğarcığı anlamında esnek olabilmektedir. Ülkemiz alanyazınında hikâye bir çalışmada incelenmiştir. Buna göre terk edilme durumunda, narsisizm düzeyi yüksek katılımcıların tepkilerinin esnekliği düşük bulunmuş ve şemanın uyumsuz olduğu görülmüştür (Şen, 2019). Bu durumun diğeri bir nedeninin ise terk edilmeye dair hikâyenin katılığı olduğu düşünülmektedir. Baldwin'e (1992) göre, bireyin diğeri insanlarla ilişkisi sonucunda geliştirdiği öngörülen bilişsel şeması, kendisini, diğeri insanları ve sosyal olayları algılamasını da etkilemektedir. Örneğin, bireyler şemaya uyumlu özelliklere dikkat etme eğilimine sahipken; şemaya uyumlu olmayan belirsiz durumları göz ardı ettikleri ya da var olan şemaya uygun algıladıkları belirtilmektedir. Buna göre terk edilme hikâyesi, *'ilişkimizin bu şekilde yürüyeceğini düşünmüyorum, senden ayrılmaya karar verdim'* söylemiyle seçenek sunmaksızın bir karar bildirim hikâyesi olup belirsizliği çok azdır. Bu nedenle katılımcıların, göz ardı etmek ya da şemaya uydurmak gibi bir çabaya girmeden, durumu kabul etmeleriyle sonuçlanmış olabilir. Bu öngörü, duyguların bastırıldığı ve özerk davranışın cezalandırıldığı ortamlarda oluşan şemalar nedeniyle, duygusal açıdan soğuk ve eleştirel bir benlik duvarı oluşturan kişilerin, daha teslimiyetçi olabileceği bulgusuyla tutarlıdır (de Vries ve Miller, 1985; Yakın, 2014). Terk edilme hikâyesinin zorlayıcı yaşam deneyimleri arasında daha kalıcı bir yaşam değişikliği önerdiği görülmüş, bu durum da sonuçlara davranışsal olarak sınırlı ve keskin tepkiler olarak yansımış olabilir.

Mevcut çalışmada reddedilme ve eleştirilme hikâyeleri hipotezle tutarlı şekilde Bilişsel Kişilerarası Döngüdeki düşmanca dilimde yakın şekilde yerini almıştır. Reddedilme durumunun uzaklık, ilişkisel mesafe, sosyal yalıtılmışlık ile oldukça ilişkili olduğunu (Ayduk ve ark., 2003; Heerdink ve ark., 2015); eleştirilme durumunun ise düşmanca algılandığını (Klein ve ark., 2016; Renshaw ve ark., 2010) gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Bilişsel Kişilerarası Kuram çerçevesinde tepkiler değerlendirildiğinde ise reddedilme ve eleştirilme durumlarına ilişkin tepkilerin çeşitliliği ve yargıcılar arası güvenirliliği yüksek bulunmuştur.

Çalışmanın üçüncü hipotezinde ise tüm hikâyelerin oldukça iyi düzeyde kabul gören yargıcılar arası güvenirlilik değerleri sergilediği görülmüştür, hipotezimiz doğrulanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, hikâyelerin durumuna ilişkin, içeriği ve Kişilerarası Döngü Modelindeki yerleri, yargıcılar ve değerlendiriciler tarafından incelenip geçerliliği ve güvenirliliği iyi düzeyde bulunmuştur. Kişilerarası tepkiler bölümü ise alanında uzman kişilerin kodlamalarına dayanmaktadır. Bu kodlamalarda da yargıcılar arası güvenirlilik değerleri yüksektir. Katılımcıların hikâyelere vermiş oldukları tepkiler ve içeriğin zenginliği, özellikle kişilik araştırmalarında kabul görmüş Kişilerarası Döngüsel Model aracılığıyla test edilebilir olduğunu göstermektedir. Kişilerarası ilişkilerin işlevselliğinin belirleyicisi olduğu, kişilik bozukluklarına dair çalışmaların, ülkemizde (Akyunus ve Gençöz, 2016; Soygüt ve Türkçapar, 2001; Şen, 2019) ve Dünyada (Dowgwillo ve ark., 2018; Pincus ve Gurtman, 2006; Pincus ve Hoopwood, 2012; Widiger, 2010) birçok örneği bulunmakta ve etkili sonuçlarla ilişkilendirildiği bilinmektedir. Bu yönüyle çalışmamızdaki hikâyelerin özellikle kişilik araştırmalarında, döngüsel nedenselliğinin incelenmesinde kullanılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca farklı temalarla çalışılabileceği gibi özellikle travmatik yaşam olayları da benzer bir modelle çalışılabilir.

Sınırlılıklar

Çoklu avantajlara rağmen, tüm araştırma yöntemlerinde olduğu gibi hikâye kullanımının da bazı sınırlılıkları vardır. Bunlardan ilki ve en önemlisi, katılımcıların doğal davranışları ile hikâyelere yönelik tepkileri arasındaki olası tutarsızlıktır (Nygren ve Oltedal, 2015). Bu durumu olabildiğince kontrol edebilmek için hem alanında uzman hem de alan dışı yargıcılara yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmalardaki tüm veriler öz bildirim ölçümlerine dayanmakta, yargıcılar arası güvenirlilik değerleri temel alınarak değerlendirilmektedir. Çalışmamızda temel alınan Kişilerarası Şemalar Ölçeği varsayımsal yaşantılara dayalı ekolojik geçer-

liği yüksek bir ölçüm aracıdır. Bu nedenle de çalışmamızda zorlayıcı yaşam deneyimlerini temsil etmesi bakımından seçilen dört hikâye oldukça titiz ve alanında uzman kişilerin değerlendirmeleri ile oluşturulmuştur. Çalışmamızdaki en önemli kısıtlılıklardan bir diğeri örneklem özellikleridir. Doktora tezi kapsamında oluşturulan hikâyeler pilot uygulama nedeniyle kısıtlı bir örnekleme uygulanmıştır. Ancak bunu düzenlemek amacıyla da alanında uzman yargıcılar ve alan dışı değerlendiricilerin görüşlerinden faydalanılmıştır. Kişilerarası tepkiler güçlü kuramsal bir zeminde Kişilerarası Şemalar Ölçeği ve Bilişsel Kişilerarası Döngü temel alınarak güçlendirilmiştir. Bu kuramsal çerçeve hikâyelerin klinik ve klinik dışı örneklemlerde çalışılmasını kolaylaştırmıştır.

BEYANLAR

Etik İlkeler Uyumlu Beyanı Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından uygun bulunmuştur (11.03.2016; Karar No: 35853178/433-464).

Çıkar Çatışması Beyanı Yazar(lar) herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyunus, M. ve Gençöz, T. (2016). Kişilik bozukluğu inanışlarının Kişilerarası Döngüsel Model üzerindeki temsili. *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(77) 1-7.
- Ayduk, O., May, D., Downey, G. ve Higgins, E. T. (2003). Tactical differences in coping with rejection sensitivity: The role of prevention pride. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(4), 435-448.
- Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin*, 112(3), 461-484.
- Besser, A. ve Priel, B. (2010). Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations: Emotional reactions to achievement failure and interpersonal rejection. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8), 874-902.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. Basic Books.
- Boyacıoğlu, G. ve Savaşır, I. (1995). Kişilerarası Şemalar Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(35), 40-58.
- Brugnera, A., Coco, G. L., Salerno, L., Sutton, R., Gullo, S., Compare, A. ve Tasca, G. A. (2018). Patients with binge eating disorder and obesity have qualitatively different interpersonal characteristics: Results from an interpersonal circumplex study. *Comprehensive Psychiatry*, 85, 36-41.
- Cassidy, J. (1986). The ability to negotiate the environment: An aspect of infant competence related to quality of attachment. *Child Development*, 57, 121-135.
- Danziger, K. (2013). *Interpersonal communication: Pergamon general psychology series* (Vol. 53). Elsevier.
- de Vries, M. F. K. ve Miller, D. (1985). Narcissism and leadership: An object relations perspective. *Human Relations*, 38(6), 583-601.
- Dowgillo, E. A., Roche, M. J. ve Pincus, A. L. (2018). Examining the interpersonal nature of Criterion A of the DSM-5 Section III Alternative Model for Personality Disorders using bootstrapped confidence intervals for the interpersonal circumplex. *Journal of Personality Assessment*, 100(6), 581-592.
- Erdley, C. A., Loomis, C. C., Cain, K. M. ve Dumas-Hines, F. (1997). Relations among children's social goals, implicit personality theories, and responses to social failure. *Developmental Psychology*, 33(2), 263-272.
- Erickson, T. M., Newman, M. G., Peterson, J. ve Scarsella, G. (2015). Ambivalence about interpersonal problems and traits predicts cross-situational variability of social behavior. *Journal of Personality*, 83(4), 429-440.
- Falconer, C. J., King, J. A. ve Brewin, C. R. (2015). Demonstrating mood repair with a situation-based measure of self-compassion and self-criticism. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 88(4), 351-365.
- Gazelle, H. ve Druhen, M. J. (2009). Anxious solitude and peer exclusion predict social helplessness, upset affect, and vagal regulation in response to behavioral rejection by a friend. *Developmental Psychology*, 45(4), 1077-1096.
- Gibson, J. J. (2014). *The ecological approach to visual perception: Classic edition*. Psychology Press.
- Gould, D. (1996). Using vignettes to collect data for nursing research studies: How valid are the findings? *Journal of Clinical Nursing*, 5, 207-212.
- Gredecki, N. ve Ireland, J. L. (2012). Applications of interpersonal circumplex and complementarity theory to staff-prisoner relationships. *The British Journal of Forensic Practice*, 14 (3), 180-191.
- Gurtman, M. B. (1992). Construct validity of interpersonal personality measures: The interpersonal circumplex as a nomological net. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(1), 105-118.
- Hammen, C. (2006). Stress generation in depression: Reflections on origins, research, and future directions. *Journal of Clinical Psychology*, 62(9), 1065-1082.
- Heerdink, M. W., van Kleef, G. A., Homan, A. C. ve Fischer, A. H. (2015). Emotional expressions as social signals of rejection and acceptance: Evidence from the affect misattribution paradigm. *Journal of Experimental Social Psychology*, 56, 60-68.
- Hill, C. R. ve Safran, J. D. (1994). Assessing interpersonal schemas: Anticipated responses of significant others. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 13(4), 366-379.
- Hopwood, C. J., Ansell, E. B., Pincus, A. L., Wright, A. G., Lukowitsky, M. R. ve Roche, M. J. (2011). The circumplex structure of interpersonal sensitivities. *Journal of Personality*, 79(4), 707-740.
- Horn, S. A. (2016). The social and psychological costs of peer review: Stress and coping with manuscript rejection. *Journal of Management Inquiry*, 25(1), 11-26.
- Horowitz, L. M. ve Vitkus, J. (1986). The interpersonal basis of psychiatric symptoms. *Clinical Psychology Review*, 6(5), 443-469.
- Karaaziz, M. ve Atak, İ. E. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 44-55.
- Kiesler, D. J. (1983). The 1982 Interpersonal Circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological Review*, 90(3), 185-214.

- Kiesler, D. J. (1996). *Contemporary interpersonal theory and research: Personality, psychopathology, and psychotherapy*. John Wiley & Sons.
- Kitayama, S., Markus, H. R., Matsumoto, H. ve Norasakkunkit, V. (1997). Individual and collective processes in the construction of the self: Self-enhancement in the United States and self-criticism in Japan. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(6), 1245-1267.
- Klein, S. R., Renshaw, K. D. ve Curby, T. W. (2016). Emotion regulation and perceptions of hostile and constructive criticism in romantic relationships. *Behavior Therapy*, 47(2), 143-154.
- Koo, T. K. ve Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163.
- Leitenberg, H. (Ed.). (2013). *Handbook of social and evaluation anxiety*. Springer Science & Business Media.
- Lewin, K. (1958). Psychology of success and failure. C. L. Stacey ve M. DeMartino (Ed.), *Understanding human motivation* içinde (s. 223-228). Howard Allen Publishers.
- Liu, R. T. ve Alloy, L. B. (2010). Stress generation in depression: A systematic review of the empirical literature and recommendations for future study. *Clinical Psychology Review*, 30(5), 582-593.
- Markey, P. M. ve Markey, C. N. (2007). Romantic ideals, romantic obtainment, and relationship experiences: The complementarity of interpersonal traits among romantic partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(4), 517-533.
- McArthur, L. Z. ve Baron, R. M. (1983). Toward an ecological theory of social perception. *Psychological Review*, 90(3), 215-238.
- Miller, J. D., Price, J., Gentile, B., Lynam, D. R. ve Campbell, W. K. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism from the perspective of the interpersonal circumplex. *Personality and Individual Differences*, 53(4), 507-512.
- Nygren, L. ve Oltedal, S. (2015). Constructing a vignette for qualitative comparative family research. *Journal of Comparative Social Work*, 10(1), 1-14.
- O'Brien, C. (2011). Young people's comparisons of cross-gender and same-gender bullying in British secondary schools. *Educational Research*, 53(3), 257-301.
- Paulhus, D. L. ve Martin, C. L. (1988). Functional flexibility: A new conception of interpersonal flexibility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(1), 88-101.
- Pincus, A. L. ve Gurtman, M. B. (2006). Interpersonal Theory and the interpersonal circumplex: Evolving perspectives on normal and abnormal personality. S. Strack (Ed.), *Differentiating normal and abnormal personality* içinde (s. 83-111). Springer Publishing Company.
- Pincus, A. L. ve Hopwood, C. F. (2012). A contemporary interpersonal model of personality pathology and personality disorder. T. A. Widiger (Ed.), *The Oxford handbook of personality disorders* içinde (s. 372-398). Oxford University Press.
- Renshaw, K. D., Blais, R. K. ve Caska, C. M. (2010). Distinctions between hostile and nonhostile forms of perceived criticism from others. *Behavior Therapy*, 41(3), 364-374.
- Rygaard, N. P. (2020). Improving the mental health of abandoned children: Experiences from a global online intervention. *American Psychologist*, 75(9), 1376-1388.
- Safran, J. D. (1990). Towards a refinement of cognitive therapy in light of Interpersonal Theory: I. Theory. *Clinical Psychology Review*, 10(1), 87-105.
- Schoenberg, N. E. ve Ravdal, H. (2000). Using vignettes in awareness and attitudinal research. *International Journal of Social Research Methodology*, 3(1), 63-74.
- Shaver, P. R. ve Mikulincer, M. (2006). Attachment theory, individual psychodynamics, and relationship functioning. A. L. Vangelisti ve D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (s. 251-271). Cambridge University Press.
- Simard, V., Moss, E. ve Pascuzzo, K. (2011). Early maladaptive schemas and child and adult attachment: A 15-year longitudinal study. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84(4), 349-366.
- Simpson, J. A. ve Rholes, W. S. (2012). Adult attachment orientations, stress, and romantic relationships. *Advances in experimental social psychology* (Vol. 45) içinde (s. 279-328). Academic Press.
- Soygüt, G. ve Türkçapar, H. (2001). Antisosyal kişilik bozukluğunda kişilerarası şema örüntüleri: Bilişsel kişilerarası bir bakış. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 55-69.
- Stravakou, P. A. ve Lozicka, E. C. (2018). Vignettes in qualitative educational research: Investigating Greek school principals' values. *Qualitative Report*, 23(5), 1188-1207.
- Stecher, B., Le, V., Hamilton, L., Ryan, G., Robyn, A. ve Lockwood, J. R. (2006). Using structured classroom vignettes to measure instructional practices in mathematics. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 28(2), 101-130.
- Sullivan, H. S. (1953) *Conceptions of Modern Psychiatry: The First William Alanson White Memorial Lectures*. W. W. Norton & Co, New York
- Şen, G. (2019). *Narsistik örüntüler ve zorlayıcı kişilerarası deneyimlere verilen tepkiler: Bilişsel Kişilerarası Kuram çerçevesinde üniversite öğrencileri örnekleminde bir inceleme* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Uhmann, S., Beesdo-Baum, K., Becker, E. S. ve Hoyer, J. (2010). Specificity of interpersonal problems in generalized anxiety disorder versus other anxiety disorders and depression. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 198(11), 846-851.
- Uluç, S. ve Öktem, F. (2009). Okul öncesi çocuklarda güvenli yer senaryolarının değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.
- Vangelisti, A. L. ve Young, S. L. (2000). When words hurt: The effects of perceived intentionality on interpersonal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(3), 393-424.
- Whisman, M. A. ve Beach, S. R. H. (2010). Models for understanding interpersonal processes and relationships in anxiety disorders. J. G. Beck (Ed.), *Interpersonal processes in the anxiety disorders: Implications for understanding psychopathology and treatment* içinde (s. 9-35). American Psychological Association.
- Widiger, T. A. (2010). Personality, interpersonal circumplex, and DSM-5: A commentary on five studies. *Journal of Personality Assessment*, 92(6), 528-532.

Yakın, D. (2014). Bağımlı kişilik örüntüsü ve terapötik işbirliği: Şema odaklı bilişsel davranışçı terapi uygulaması, *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(2), 1-13.

| Extended Abstract |

Stories that trigger challenging experiences of failure, abandonment, rejection, and criticism in romantic relationships

Gamze Şen¹

Keywords

Cognitive Interpersonal Model, failure, abandonment, rejection, criticism

Abstract

Kiesler's (1983) Interpersonal Cycle Model has become a powerful tool for conceptualizing, organizing, and evaluating interpersonal tendencies in recent years. Accordingly, the Interpersonal Cyclical Model provides a theoretical basis for the nature of relationships and thus facilitates an understanding of 'self' and 'the others' relationships. The first of the two main purposes of our study was to create valid and reliable stories about the four themes (failure, abandonment, rejection, and criticism) that we define as challenging life events. The second one offered a theoretical example of these stories in interpersonal relations, based on the model. For this purpose, two different samples were defined. In the first, twelve stories were created, inspired by sample situations of failure, abandonment, rejection, and criticism, received from a total of 40 people aged between 18-35 (age: $M = 25.46$, $SD = 1.66$). The level of representation of the target theme of the stories was examined by three judges and ten reviewers who are experts in clinical psychology. To test the effectiveness of the scenarios, five judges with theoretical knowledge on Interpersonal Schemas. Secondly, three separate judges were involved to evaluate their codability in accordance with the model. At this stage, the intraclass correlation coefficient of reliability for all stories was found to be high and significant ($ICC = .84$ to $.99$, $p = .025$) according to the results of the pilot study, which was performed on 15 people (age: $M = 22.43$, $SD = 3.87$), seven of whom were male. It was decided that the psychometric properties of the Story Completion Inventory in Romantic Relationships were at levels that could be studied within the framework of Cognitive Interpersonal Theory and could be used in the literature.

According to the ecological approach, the reaction of individuals is decisive for the reaction of the other person and cannot be considered unaffected by each other (Gibson, 2014; McArthur & Baron, 1983; Safran, 1990). According to Danziger (2013), interpersonal relations are based on the principle of simultaneity and reciprocity. Kiesler's (1996) interpersonal theory proposes a model called the "Interpersonal Circle" based on the complementarity principle in interpersonal responses, which defines and regulates all normal and non-normal behavior. The circle is defined by two intersecting axes: the vertical axis (status, dominance, power, or control) and the horizontal axis (solidarity, intimacy, warmth, or love). Considered as a model universe, each point in its space (a response in an interpersonal relationship) can be determined as a weighted composite of the intersection of the vertical and horizontal axes. For example, when we are in a romantic relationship, both we determine her/his behavior, and we are affected by it ourselves. So, the relationship is not linear but cyclical. This is an impor-

tant measure of our interpersonal functionality in the relationship. The present study focused on challenging life experiences that remain hostile on the horizontal axis and make social interaction difficult in Kiesler's (1983) Interpersonal Cycle. In this respect, it is thought that hypothetical stories as used in the current study can make sense of the interpersonal cycle and offer a unique insight into the understanding of romantic relationships.

It is possible that the interpersonal circular model, with a behavioral mapping method, provides a theoretical basis for hypothetical stories with an understanding of the nature of interpersonal relationships, and serves as an important bridge from the past to the future (Gredecki & Ireland, 2012; Uluç & Öktem, 2009). It is thought that the situations triggered by hypothetical stories and the stories used as one of the triggering methods will contribute to the increase of related studies to understand the nature of interpersonal relations. In this direction, the themes of failure, rejection, abandonment, and criticism, which are fre-

To cite: Şen, G. (2023). Scenarios triggering challenging experiences of failure, abandonment, rejection, and criticism in romantic relationships. *Journal of Clinical Psychology Research*, 7(3), 351-368.

✉ **Gamze Şen** · sengamze@gmail.com | ¹Asst. Prof., Department of Psychology, Faculty of Arts and Sciences, Manisa Celal Bayar University, Muradiye, Manisa, Turkey.

Received Feb 17, 2022, Revised Jul 19, 2022, Accepted Aug 2, 2022

Author's Note: This article is based on Gamze Şen's PhD dissertation titled "Narcissistic patterns and responses to distressing interpersonal experiences: An investigation on university sample based on cognitive interpersonal theory."

quently studied in interpersonal relations, are handled with an alternative method in this study (Leitenberg, 2013). The present study has three main hypotheses:

1. The stories of failure, abandonment, rejection, and criticism will represent the relevant theme and will be distinctively different from other themes.

2. Stories of failure, abandonment, rejection, and criticism are compelling life experiences and will be located close to the hostile segment on the horizontal axis in the interpersonal cycle model.

3. Inter-judge reliability values will be at an acceptable level (.70 and above) in the pilot application, in which people's reactions are evaluated through interpersonal schemas over the polar loop model.

METHODS

This study was carried out with two separate samples. In the first sample, 40 people (age: $M = 25.46$, $SD = 1.66$) were asked to describe sample situations of failure, abandonment, rejection, and criticism. Then, a total of 12 stories (three stories representing each theme) and 1 neutral story (not scored) were prepared by the researcher, considering these examples and the literature. The level of representation of the target theme of the stories was evaluated by three judges (2 professors, 1 associate professor) who are experts in clinical psychology and ten reviewers outside the field of psychology (undergraduate students). The second sample was used to test the effectiveness of the stories. A pilot study was conducted on 15 participants (age: $M = 22.43$, $SD = 3.87$), 7 of whom were male, who were studying at the undergraduate level. All the participants were undergraduate students from different departments who took part in the study on a voluntary basis. In the study, psychiatric diagnosis and marital status were used as exclusion criteria. In addition, the Interpersonal Schemas Scale (ISS) was used as a measurement tool in the grounding of Story Completion Inventory in Romantic Relationships (SCIRR) created by the researchers.

The process steps of creating SCIRR consist of two steps: (1) creating the stories, (2) applying and evaluating the effectiveness. In the first step, a total of 12 stories were written. Then, the suitability of these stories to the target theme intended to trigger was examined by 3 judges and 10 reviewers. In the evaluation, regarding the theme of failure, abandonment, rejection, and criticism for each story, "How do you think this situation fits the following themes?" The participants were asked to rate each story on a scale of 1 (not at all appropriate) to 10 (completely appropriate) for 4 themes. In the second step, it has been accepted that the way the participants complete the story will reflect the interpersonal interaction patterns in romantic relationships (Cassidy, 1986). The application was carried out in the form of a face-to-face, semi-structured interview and audio recordings were taken with the permission of the participants. After the instruction given to

the participant before starting the application, the application started with a warm-up story after the participant said that they were ready. Through the neutral story, it was aimed to familiarize the participants with the processes and to establish cooperation. All stories were interrupted somewhere, and the participant was asked to continue. After each story, 2 common questions were asked:

1) How would you react in this situation?

2) How do you think he (referring to the romantic partner/partner) would react to your reaction?

In the explanation of the participant, only guidance was given with the questions above without interfering with the content. After all the questions about each story were answered by the participant, another story was started. After the last story was completed, the application, which took an average of 15 minutes, was terminated.

In the coding of the stories, the Interpersonal Schema Scale (ISS) was converted into a point value based on the Completion Principle of the 16 segment Polar Circle Model, which was shaped by Kiesler (1983) in its creation.

RESULTS

At this stage of the study, the findings regarding (1) the creation of the stories and (2) the examination of the validity and reliability values will be presented.

Findings regarding the Creation of Stories: Construct validity: It was examined by the inter-rater coefficient correlation (ICC) technique. After the four main stories were determined, the suitability of each story to its own theme, unlike the other stories, was examined. At the stage of examining its distinctiveness three judges (2 professors, 1 associate professor) and ten evaluators outside the field of psychology (undergraduate students in Nutrition and Dietetics) rated each story from 1 (not at all representative) to 10 (completely representative) in terms of themes of failure, abandonment, rejection, and criticism. Thus, each story was evaluated in terms of other themes at the same time, and it was ensured that the stories that were as distant and distinctive as possible from the other three themes were selected as well as reflecting the targeted theme. After the four main stories were determined, the suitability of each story to its own theme, different from the other stories, was examined. The results are shown in Table 1.

Reliability analysis: Five clinical psychologists (3 professors and 2 associate professors) who are experts in their fields were selected as judges to determine the place of stories with the themes of failure, abandonment, rejection, and criticism in the polar cycle model. Judges were asked to make one or two choices about where four stories from Story Completion Stories in Romantic Relationships would appear in Kiesler's (1983) 'Polar Circle Model'.

Each judge with theoretical knowledge of Interper-

Table 1. The Content, Validity, and Reliability Values of the Scenarios

Failure	Abandonment	Rejection	Criticism
Your school has been extended by one year and you are now at the end of the second semester of the extended year. You entered the make-up from the course you took for the 5 th time today, which caused you to extend the school. Your exam was pretty bad. You are sure that you will take the course again in the next semester. The phone is ringing, your romantic partner is calling. When you pick up the phone, her/his voice is very cheerful, and says <i>'You will never guess what happened, the exams have been explained, I got an A. I graduated. Get ready now, we should celebrate it.'</i>	Your partner had to live abroad for a while due to his/her job. You have had a relationship for a long time and both of you are happy to be together. One month before her/his return, your partner said she/he should talk to you about an important issue. While talking on the online chat, you asked him/her what the topic he/she wanted to talk to you about. Your partner says: <i>'I have received an offer to continue my job here. I do not intend to return. We cannot continue our relationship like this; I have decided to break up with you.'</i>	You are having a hectic day, and at the end of this day, you want to relax, think about spending time with your partner. You need your partner's support. You think it will be good for you to spend time with him/her. About to finish your work; you call your partner on the phone and offer to go out. Your partner says: 'Tonight? Absolutely not. I made another plan for myself.'	At the end of the day that you thought you had a great time with your partner, you sat in a cafe together. There, only the two of you have a pleasant conversation at a table away from everyone. Talking about how enjoyable you spent your time that day; your partner in a moment says: "Was everything great, really!? That's typical of you!"
The content validity of the story among other stories:			
Failure M (SD): 1. Reviewer (n = 10) & 2. Judges (n = 3)			
1. Failure: 9.67 (0.33)	Abandonment: 1 (0)	Rejection: 1 (0)	Criticism: 1 (0)
2. Failure: 9.88 (2.98)	Abandonment: 1 (0)	Rejection: 1 (0)	Criticism: 1 (0)
Abandonment M (SD): Reviewer (n = 10) & Judges (n = 3)			
1. Failure: 1 (0)	Abandonment: 9.55 (1.01)	Rejection: 3.22 (3.38)	Criticism: 1 (0)
2. Failure: 2.22 (2.53)	Abandonment: 9.67 (0.33)	Rejection: 3.33 (1.67)	Criticism: 1 (0)
Rejection M (SD): Reviewer (n = 10) & Judges (n = 3)			
1. Failure: 2.00 (1.73)	Abandonment: 1.44 (0.71)	Rejection: 9.11 (1.69)	Criticism: 1.11 (0.33)
2. Failure: 1.88 (1.16)	Abandonment: 1 (0)	Rejection: 8 (1)	Criticism: 1 (0)
Criticizing M (SD): Reviewer (n = 10) & Judges (n = 3)			
1. Failure: 2.00 (1.73)	Abandonment: 1.44 (1.33)	Rejection: 1.44 (1.33)	Criticism: 9.22 (1.64)
2. Failure: 3.11 (3.29)	Abandonment: 1 (0)	Rejection: 1 (0)	Criticism: 9.33 (0.67)
Reliability	Suitability of the stories to the theme	The stories	Kiesler Circle Octant
	Reviewer (n = 10) Judges (n = 3)	Inter-rater (n = 5)	Own reactions Partners reactions
Failure	ICC = .98, p < .01	ICC = .97, p < .01	Inter-rater (n = 5) ICC = .82, p < .05
Abandonment	ICC = .92, p < .01	ICC = .96, p < .01	Inter-rater (n = 5) ICC = .93, p < .05
Rejection	ICC = .96, p < .01	ICC = .94, p < .01	Inter-rater (n = 5) ICC = .93 p < .05
Criticism	ICC = .95, p < .01	ICC = .97 p < .01	Inter-rater (n = 5) ICC = .92 p < .05

sonal Schemas was asked to select one or two slices that they found close to represent the story. Feedback was received from the judges about which interpersonal situation represented the stories of failure, abandonment, rejection, and criticism in the interpersonal cycle. Based on these assessments, interpersonal situations were identified as representing stories of 'assertive' for failure, 'cold' for abandonment, 'distant' for rejection, and finally 'hostile' for criticism, in which at least three of the five judges agreed. In this way, the basis for scoring was established. As a result, the inter-rater consistency coefficient was summarized in Table 1.

The answers of 15 people who participated in the pilot application regarding the two questions asked after each of the Story Completion Stories in Romantic Relationships were coded based on the Interpersonal Schemas Scale by three clinical psychologists who are experts in their fields. The judges were asked to classify the answers given by the participants to the questions according to the eight dimensions of the Interpersonal Schemas Scale. The inter-rater coefficient correlation values were based on self-reactions for success story was summarized at Table 1. The reliability coefficient was found to be high and significant for all stories. It has been decided that the psychometric properties of the Story Completion Inventory in Romantic Relationships are at levels that can be studied within the framework of Cognitive Interpersonal Theory and can be used in the literature.

DISCUSSION

The data on the psychometric properties of SCIRR indicate that the stories are valid and reliable, and the first hypothesis of the present research has been confirmed. The answers given by the participants to the stories were calculated with the ICC technique. The ICC is suitable for three or more judges and its value ranges from 0 to 1. Although high values indicate a better reliability, values of .70 and above are sufficient for reliability (Koo & Li, 2016). The reliability values in the current study meet these conditions. In validity, the story related to the four themes covered the relevant theme well, while it was found to be quite distinctive from the other themes. In this respect, as suggested by O'Brien (2011) topics that are not directly related to the subject studied are isolated. In addition, it offers the opportunity to individually and collectively apply and evaluate the relevant subject in accordance with the purpose of research specific to romantic relationships (Stravakou & Lozgka, 2018).

The second hypothesis that the four stories, originally planned as challenging life experiences, would fall between the "dominant-hostile" or "passive-hostile" segments was also largely confirmed. It was understood that all stories except failure had a high power to represent challenging interpersonal experiences. In the third hypothesis of the present study, it

was observed that all the stories exhibited very good inter-judge reliability values, and our hypothesis was confirmed.

Studies on personality disorders, in which interpersonal relationships are the determinant of functionality, are evident in our country (Akyunus & Gençöz, 2016; Soygüt & Türkçapar, 2001; Şen, 2019) and in the world (Dowgwillo et al., 2018; Pincus & Gurtman, 2006; Pincus & Hoopwod, 2012; Widiger, 2010) has many examples and is known to be associated with effective results. In this respect, it is thought that the stories in the current study can be used especially in personality research and in the examination of cyclical causality. In addition, within the scope of the study, different themes and especially traumatic life events can be studied with a similar model.

Despite multiple advantages, the use of stories, like all research methods, has some limitations. The first and most important of these is the possible inconsistency between the natural behavior of the participants and their reactions to the stories (Nygren & Oltedal, 2015). To control this situation as much as possible, both experts in the field and out-of-field judges were included. In addition, all data in the studies are based on self-report measures and are evaluated based on ICC reliability values. The Interpersonal Schemas Scale, which is the basis of the current study, is a measurement tool with high ecological validity based on hypothetical experiences. For this reason, the four stories chosen in the current study in terms of representing compelling life experiences were created with the evaluations of very meticulous and experts in the field. Another of the most important limitations of the present study is the sample characteristics. The stories created within the scope of the doctoral thesis were applied to a limited sample due to the pilot application. However, to regulate this, the opinions of expert judges and out-of-field reviewers were used. Interpersonal responses were strengthened on a strong theoretical basis, based on the scale of interpersonal schemas and the cognitive interpersonal cycle. This theoretical framework facilitated the study of stories in clinical and non-clinical samples.

DECLARATIONS

Compliance with Ethical Standards This study was approved by Hacettepe University Ethics Committee (Date: 11.03.2016; Decision No: 35853178/433-464).

Conflicting of Interest The author(s) declare that there is no conflict of interest.

REFERENCES

- Akyunus, M., & Gençöz, T. (2016). Kişilik bozukluğu inanışlarının Kişilerarası Döngüsel Model üzerindeki temsili. *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(77) 1-7.
- Cassidy, J. (1986). The ability to negotiate the environment: An aspect of infant competence as related to quality of attachment. *Child Development*, 331-337.

- Danziger, K. (2013). *Interpersonal communication: Pergamon general psychology series* (Vol. 53). Elsevier.
- Dowgwillo, E. A., Roche, M. J., & Pincus, A. L. (2018). Examining the interpersonal nature of criterion A of the DSM-5 Section III alternative model for personality disorders using bootstrapped confidence intervals for the interpersonal circumplex. *Journal of Personality Assessment, 100*(6), 581-592.
- Gibson, J. J. (2014). *The ecological approach to visual perception: Classic edition*. Psychology Press.
- Gredecki, N., & Ireland, J. L. (2012). Applications of interpersonal circumplex and complementarity theory to staff-prisoner relationships. *The British Journal of Forensic Practice, 14* (3), 180-191.
- Kiesler, D. J. (1983). The 1982 interpersonal circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological Review, 90*(3), 185-214.
- Kiesler, D. J. (1996). *Contemporary interpersonal theory and research: Personality, psychopathology, and psychotherapy*. John Wiley & Sons.
- Koo, T. K., & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine, 15*(2), 155-163.
- Leitenberg, H. (Ed.). (2013). *Handbook of social and evaluation anxiety*. Springer Science & Business Media.
- McArthur, L. Z., & Baron, R. M. (1983). Toward an ecological theory of social perception. *Psychological Review, 90*(3), 215-238.
- Nygren, L., & Oltedal, S. (2015). Constructing a vignette for qualitative comparative family research. *Journal of Comparative Social Work, 10*(1), 1-14.
- O'Brien, C. (2011). Young people's comparisons of cross-gender and same-gender bullying in British secondary schools. *Educational Research, 53*(3), 257-301.
- Pincus, A. L., & Gurtman, M. B. (2006). Interpersonal theory and the interpersonal circumplex: Evolving perspectives on normal and abnormal personality. In S. Strack (Ed.), *Differentiating normal and abnormal personality* (pp. 83-111). Springer Publishing Company.
- Pincus, A. L., & Hopwood, C. F. (2012). A contemporary interpersonal model of personality pathology and personality disorder. In T. A. Widiger (Ed.), *The Oxford handbook of personality disorders* (pp. 372-398). Oxford University Press.
- Safran, J. D. (1990). Towards a refinement of cognitive therapy in light of interpersonal theory: I. Theory. *Clinical Psychology Review, 10*(1), 87-105.
- Stravakou, P. A., & Lozgka, E. C. (2018). Vignettes in qualitative educational research: Investigating Greek school principals' values. *Qualitative Report, 23*(5), 1188-1207.
- Soygüt, G., & Türkçapar, H. (2001). Assessment of interpersonal schema patterns in antisocial personality disorder: A cognitive interpersonal perspective. *Türk Psikoloji Dergisi, 16*(47), 55-69.
- Şen, G. (2019). *Narsistik örüntüler ve zorlayıcı kişilerarası deneyimlere verilen tepkiler: Bilişsel kişilerarası kuram çerçevesinde üniversite öğrencileri örneğinde bir inceleme* (Unpublished doctoral dissertation). Hacettepe University, Ankara.
- Uluç, S., & Öktem, F. (2009). Okul öncesi çocuklarda güvenli yer senaryolarının değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi, 24*(63), 69-83.
- Widiger, T. A. (2010). Personality, interpersonal circumplex, and DSM-5: A commentary on five studies. *Journal of Personality Assessment, 92*(6), 528-532.